

בחומת שלטונו הממושך של הרודן סלאזאר

פורטוגל

העתונות המקומית. הבחירות במדינה הן אזוריות ואישיות, מאחר שקיומן של מפלגות אסור בפורטוגל. קיים אמנם גוף הי נקרא בשם: "האיחוד הלאומי" שנחשב כמפלגה היחידה — מפלגת השלטון של סאלאזאר. אולם קשה לכנות מוסד זה בשם מפלגה. שכן בניגוד לפלגה, המפלגה היחידה המתרת בספרד, ובניגוד למפלגות הקומוניסטיות בארצות הגוש-המזרחי, זוהי מפלגה המורכבת מהנהגה ללא חברים. זהו גוף שנוסד כדי לקבוע מי מכל אנשי סאלאזאר, אלה התומכים בו ובמשטרו בכל לב, זכאי וראוי להציג את מועמדותו בבחירות לבית הנבחרים. מאחר שגוף זה קובע למעשה את מועמדי המשטר, מקובל לראות בו מפלגת השלטון.

כשבחנת ההודמנויות הצבעתי על המצוי את הקיימת הסותרת את הטענה שבפורטוגל קיימת דמוקרטיה, השיב לי איש שחי: "ארצות-הברית היא מדינה דמוקרטית לא כן? וגם היא כרויה על המפ"לגה הקומוניסטית ככלתי חוקית. והאם ממשלת צרפת לא אסרה על קיומן של כמה קבוצות פוליטיות?!"

אולם אייך יומן של מפלגות בפורטוגל אינו מונע מאנשים המתנגדים למשטר הקיים להציג את מועמדותם בבחירות. הם אינם מאורגנים באגודות פוליטיות, אולם אפשר לחלק אותם לכמה קבוצות לפי השקפותיהם: ימין ושמאל.

לא בכל האזורים מופיעים מועמדים שלא נקבעו על-ידי האיחוד הלאומי, ומספרם של אלה הולך ופוחת מבחירות לבחירות. כי מועמדי האופוזיציה אינם זוכים לעולם ליחידה. המשטרה החשאית דואגת לאתר את תומכיהם בעוד מעור.

מצד שני מרכז המשטר את הצנזורה הפוליטית החמורה המוטלת על העתונות ערב הבחירות, מרשה לה להדפיס את דעותיהם של מועמדי האופוזיציה, מתוך ידיעה ברורה שממילא לא יעזו איש לתמוך בהם בגלוי. שנה אירע מאירע חסר תקדים בתולדות שלטונו של סאלאזאר. שבוע ימים לפני הבחירות קמו כל מועמדי האופוזיציה, כינו סו אסיפת עתונאים אליה הוזמנו גם עתונאי חוץ, והצהירו כי הם מבטלים את מועמדותם כאות מחאה על הרדיפות וההגבלות. אחרי 27 שנה בהן קיימת החוקה הנוכחית של פורטוגל, הגיעו מועמדי האופוזיציה למסקנה כי לעולם לא יצליחו להיבחר ולהלחם על דעותיהם באופן גלוי, כל עוד קיימת החוקה הנוכחית.

★ ★ ★ מי בוחר את מי?

לא הספקתי להגיע לאותה מסיבת עתונאים, שערכו מועמדי האופוזיציה, אולם יומיים אחר כך הפגישו אותי עם אחד מתומכיו של מועמד מהאופוזיציה. הוא לא דיבר אנגלית ושוחחנו באמצעות מתרגם ועל-ידי זה איבדה השיחה הרבה מערכה.

למרות זאת, ולנוכח הנסיגות הקודמים, התפלאתי על גילוי-הלב וההעזה בהם שמיצ את דעותיו.

"כל המלחמה היא על שינוי החוקה", הסביר האיש, "כל זמן שתהיה החוקה הזאת לא ישתנה אצלנו דבר."

או התברר לי מדוע כה מעטה ההתרגשות סביב הבחירות. שלטונו של סאלאזאר אינו תלוי כלל בתוצאות הבחירות, אפילו היה בית-הנבחרים מורכב כולו ממועמדי האופוזיציה. חוקת המדינה שחוברה על ידי סאלאזאר דאגה להבטיח בצורה מוחלטת שכל זמן שהפרופסור הישיש בן ה-74 חי, לא יישמש השלטון מידי.

אסיפת-הנבחרים המורכבת מ-130 צירים מכל שטחי פורטוגל ומושבותיה, הנבחרת אחת לארבע שנים, אינה בוחרת את הממשלה, אינה קובעת כלל את דמותה או את מדיניותה. היא מתכנסת שלושה חודשים בשנה, לאשר או לשנות תכניות של השרים. אחת לשבע שנים בוחרים אורחי פורטוגל בנשיא-המדינה. לכאורה זהו השליט העליון של המדינה. האיש הממנה את ראש-הממשלה, לה, מאשר את מינוי השרים, וקובע את ההחלטות החשובות. אולם למעשה הוא נעדר כל סמכויות ותפקידו הוא סמלי בלבד, כתפקידו של הנשיא בישראל. שום החלטה שלו אינה ברת-תוקף בלי חתימתו המצורפת של ראש הממשלה. גם את האפשרות היא תיאורטית שהנשיא לא ימנה את סאלאזאר כראש-הממשלה, דאגה חוקת המדינה למוני. אין אדם יכול להציג את מועמדותו לנשיא המדינה בלי אישור מוקדם של האיחוד-הלאומי. במילים אחרות: סאלאזאר בוחר לנשיא רק את האדם עליו הוא סומך שימנה אותו לראש ממשלה.

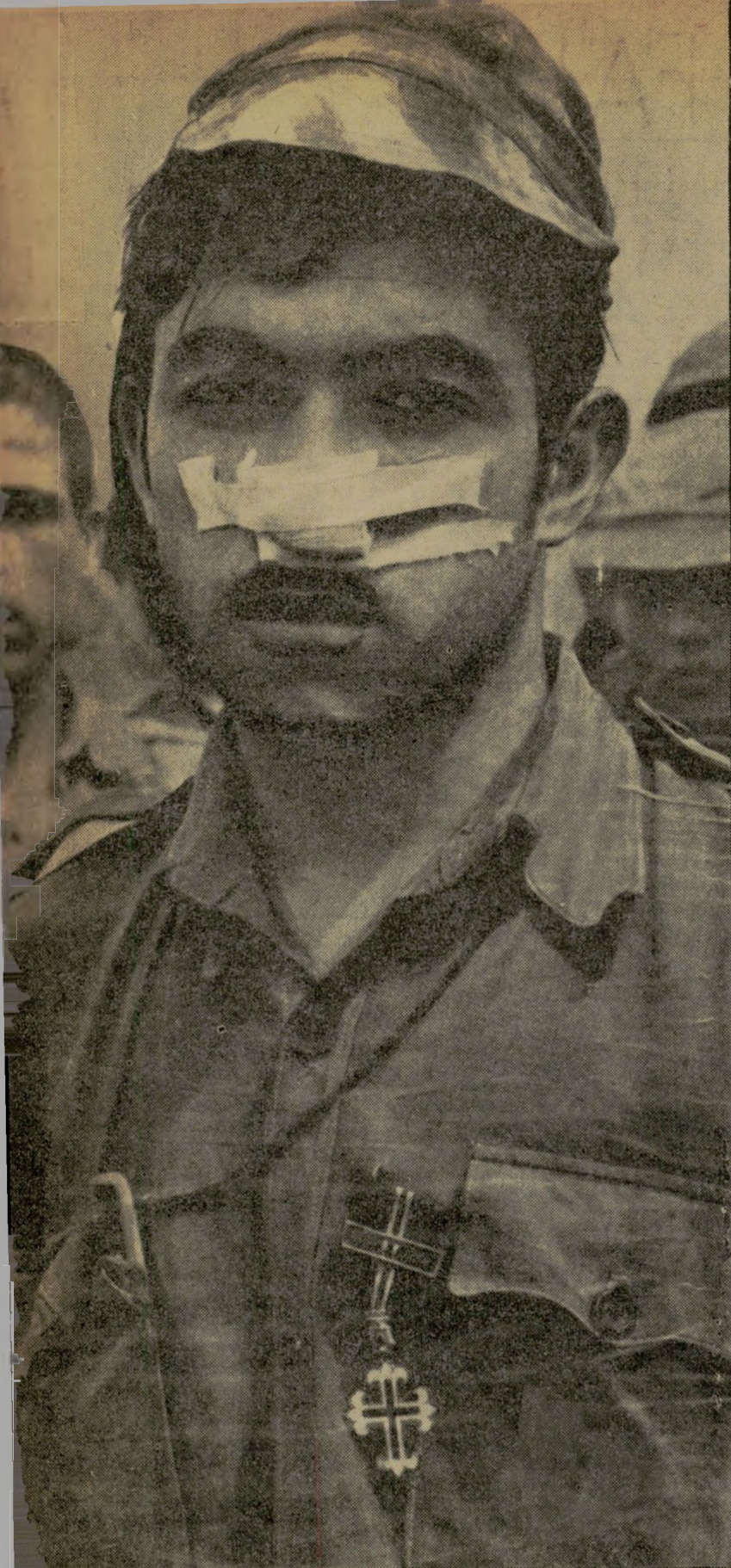
לפני שלוש שנים הציג את מועמדותו לנשיאות גוראל בשם הומברטו דלגאדו. הי איש, בעל דעות ימניות קיצוניות, היה במשך שנים רבות ממשרתיו הנאמנים של סאלאזאר. כאשר חשק בנשיאות הרפובליקנית, התנגד סאלאזאר לגוראל השאפתני ותמך במועמד אחר. כתוצאה מכך הודיע דלגאדו, שמעשהו הראשון בהבחרו כנשיא הרפובליקני, קה יהיה לסלק את סאלאזאר מראשות הממשלה.

ההשתלשלות היתה בלתי-נמנעת: אחרי שזכה במספר זעום של קולות, טען שהבחירות זויפו. כשהופיעה משטרת הבטחון, נמלט לברזיל, שם הוא מנהיג את התנועה שעבורה מבצע גאלחוא את מעשיו הנועזים.

★ ★ ★ הפירות גדלים לאט

בסיומה של אותה שיחה עם תומך האופוזיציה, שאלתי אותו: "האם אתם חולקים גם על מדיניותו של סאלאזאר בבניית אנגולה?"

"ודאי", השיב האיש, "אילו לא סאלאזאר

האימפריה הפצועה

משתקפת בדמות צנחן פורטוגלי פצוע זה באנגולה. המלחמה באנגולה, מהווה מעמסה פירושו חיסול האימפריה וחזרה לשפל ומצוקה.

על כידוני הצבא ועל אקדחי משטרת הבטיחון. יריביו הפוליטיים הקיצוניים ביותר זוכים לענישים קלים באופן יחסי, וברוך כלל דואג סאלאזאר להרחיקם מפורטוגל. מלבד היותו ראש-הממשלה, בוחר לעצמו סאלאזאר מדי תקופה כמה תיקים נוספים, כמו תיקי הבטחון, החוץ או הכלכלה. בצורה זו הצליח סאלאזאר להבטיח את עצמו מפני מהפכות ומרידות. אלא שאפילו העם הפורטוגלי המפגר והמנוקב, אינו מוכן להסתפק עור ברוחה כלכלית יחסית. הקשיים הנגרמים עקב המלחמה באנגולה, הרגשת הבדידות וההתבדלות הבאה עקב הידיעות בעתונים על הסתייגות כללית של המערב ממדיניותה של פורטוגל, פעילות קומוניסטית מחתרתית בקרב שכבות הפרו-עלים הנדכאות והנבערות, ומעשים כגון זה של דלגאדו וגאלחוא או התפטרות האופוזיציה, מצמיחים לאט לאט פירות, המרמזים על כך שאפילו דיקטטורה פילוסופית מחוץ כמת ביותר אינה יכולה לדכא את שאיפת החירות הטבעית של בני-אנוש.

השליטים

אנשי צבא ליד פלאקס פירוסומת האומר: אנגולה היא פורטוגל, לא נסכים להריסתה.